

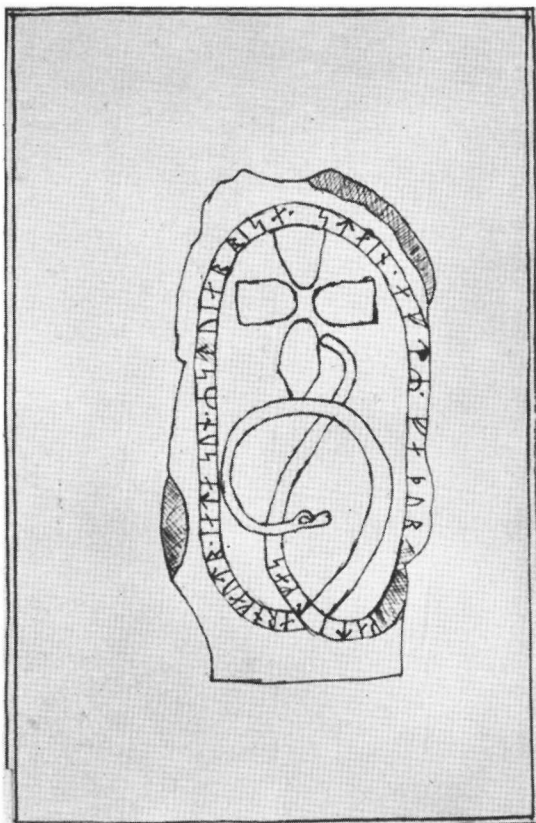

Fig. 247. U 503. Malmby, Närtuna sn.
Efter teckning av Rhezelius.

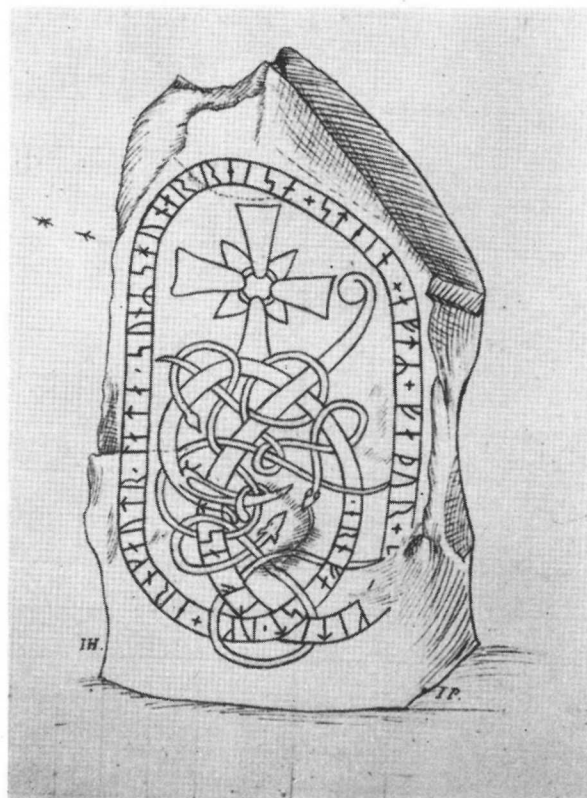

Fig. 248. U 503. Malmby, Närtuna sn.
Efter teckning av Peringskiöld.

503. Malmby, Närtuna sn.

Pl. 101.

Litteratur: B 218, L 586, D 2:175. J. Rhezelius, F1 2 s. 99; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, F1 5:1 n:r 30, Monumenta 3, bl. 23; UFT h. 9 (1880), s. 149; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 75, Anteckningar 1914 (ATA).

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckning (i F1 2); Peringskiöld, teckning (F1 5:1 n:r 30), träsnitt (i F1 5:1, Monumenta och B 218); Dybeck a. a.; Brate foto 1914 (ATA).

Runstenen står rest 17 m. Ö om landsvägen Kärsta kyrka—Malmby, mitt för infartsvägen till Malmby, omkr. 110 m. S om gårdens huvudbyggnad. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Lindholm».

En teckning av stenen finnes i slutet av Rhezelius' samling (F1 2), men där saknas anteckning om platsen. Detta är tydligen orsaken till att inskriften icke har kommit med i Bureus' samlingar av runinskrifter. I *Ransakningarna* uppges: »Vthi Malmby Giärde finnes 2^{ne} Långa Runasteenar den eena medh Runaskrift stående mit emot hwar andra, emällan desse Steenar seyes en Jette wara begrafwen och en steen widh hufwudet, och den andra widh fötterne.» Peringskiöld har på sin teckning gjort den korta anteckningen: »Widh Malmby j Närtuna Sochen.» Samma påskrift finnes på träsnittet i *Monumenta* (B 218 och L 586 »Malmby»). Var stenen ursprungligen har stått, är sålunda oklart. Den äldsta uppgiften: »Vthi Malmby Giärde» kan knappast avse den nuvarande platsen. Troligen har den stått längre söderut i åkern, men blivit flyttad, då den var hindksam för jordbruket. Intressant är uppgiften, att i dess närhet har

funnits en annan rest sten utan inskrift. — Dybeck: »Denne sten står vid korsvägen invid och söder om Malmby gård.» På Dybecks tid har runstenen tydligt redan funnits på samma plats som nu.

Grå granit. Höjd 2,07 m., bredd 1,02 m. Ytan är tämligen slät. Något nedanför och t. h. om rundjurets huvud finnes en stor valk i stenen; den har funnits, då stenen ristades, ty ristningslinjer förekomma även i fördjupningarna. Ristningen är i stort sett tydlig och väl bevarad. En del ornamentala detaljer äro dock oklara, särskilt i det stora ormhuvudet.

Inskrift:

• ernfast • uk + ernkautr • lata • sunn shunar • reisa + stein × afta + fapur + ... kitilfast •

Ærnfast[r] ok Ærngautr lata, syn[i]r S[i]ggunnar, reisa stein æftir faður [sinn] Kættilfast.

»Ärnfast och Ärngöt, Siggunns söner, låta resa stenen efter sin fader Kättilfast.»

Till läsningen: Inskriftens alla e-runor (1, 10, 33, 39 e) äro tydligt stungna. Icke stungna äro 13 k och 23 u. Nedre bst i 4 når icke upp till övre slinglinjen. Samma form ha de båda andra f-runorna i inskriften (43 och 46 f). Hst till 18 l står i en spricka. Intet sk efter 25 n. Bst i 27 h äro trasiga; den övre på v. sidan är helt borta, den övre på h. sidan är svag. Sk efter 31 r är ett kort, vågrätt streck. Efter 46—50 fapur + är ett stycke av slingan förstört (redan hos Rhezelius), med plats för tre runor, säkerligen ordet *sin*.

Rhezelius: *arnkautr • lata sun • astuiar risa × stain • afta • fapur ... katilfas*. — På Peringskiölds teckning äro de övre bst i 27 h blott svagt antydda. — Dybeck: 52 e. — Brate: 52 e.

Om namnen *Ærnfastr* och *Kættilfastr* se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 100, om *Ærngautr*

Fig. 249. U 503. Malmby, Närtuna sn.
Efter B 218.

(som endast synes vare känt från denna inskrift) E. Wessén, *Studier till Sveriges hedna mytologi och forn-historia* (1924), s. 94. -*fastr* kommer från faderns namn (*Kættilfastr*), -*gautr* från farfaderns (*Asgautr* U 504). — 26—31 *shunar* är tvivelsutan genitiv av ett kvinnonamn *Siggunn*. Detta namn är f. ö. icke säkert styrkt vare sig från svenska eller västnordiska källor. Om Rökstenens *sikunar* se S. Bugge, *Der Runenstein von Rök* (1910), s. 63; E. Brate, *Östergötlands runinskrifter*, s. 240; O. v. Friesen, *Rökstenen* (1920), s. 66; H. Pipping i *SNF* 2:2, s. 1 f.

Ristningen är osignerad, men det kan icke råda något tvivel om att den är utförd av Visäte, såsom redan Brate har antagit. Härom vittnar såväl detaljer i ornamentiken (t. ex. rundjurets huvud) som runornas former (framför allt f-runan) och användning (diftongen *ei*). Också bör märkas inskriftens för Visäte typiska formulering med presens av *lata* och ordföljden *æftir faður [sinn] Kættilfast*. Som ofta hos Visäte äro runor utelämnade: r i 1—7 (nom.) *ernfast*, i i 22—25 *sunn*, 26—31 *shunar* och 42—45 *afta*. Jfr *shfast* U 243.

U 503 är rest efter Kättilfast, som själv har låtit resa U 504 vid det närlägnade Ubby efter sin fader Åsgöt. Det ligger alltså, efter normal beräkning, en generations tid, omkring 30 år, mellan de båda runristningarna. Om U 504 har tillkommit omkr. 1025—30, bör U 503 härröra från omkr. 1055—60.